

Swartzska plantaget (Wiskaholm) Del 3

Här kommer del 3 av Wiskaholm som det heter vi denna tid. Innan Dawies köpte Idal hade han på sommaren år 1857 på plantaget som nu kallas för Wiskahiólím, börjat uppföra fabriksbyggnader. En större envåningsbyggnad av sten och stenen var bruten ur det närbelägna Krokshallsberget, uppfördes i gränslinje till Idal på samma plats som kägelbanan förut stod. Denna fabriksbyggnad kallades i folkmun för "11 kägelbanan" och var avsedd för viss större maskiner som ruggmaskiner med mera. Norr om och utmed denna byggnad uppfördes även detta av sten från Krokshallsberget och parallellt med "kägelbanan", tre stycken byggnader i enlighet med det så kallade "Shedsystemet" är av engelskt ursprung. Det utmärkande för systemet är att arbetsrummen belyses från taket och inget ljus kommer ifrån gavlar eller långsidor, som saknar fönster. Ytterdörrarna är belägna på de yttre shedens långsidor.

Vid det nordligaste shedet byggdes en tornliknande portal. Vid mellersta shedets östra gavel uppfördes ett ångpannehus med en fyrkantig ångskorsten den första av detta slag i Borås. Från England anskaffades fabriken och troligen stadens första ångpanna och samt 52 vävstolar. Innan fabriken kunde sättas igång sålde Dawies år 1857 två fjärdedelar av fabriken med en fjärdedel till spinnmästaren i Norrköping Charles Hill och en till William Robertsson i Göteborg. Redan de första åren av verksamheten skulle de som förutsade att fabriksrörelse var en eldfara för staden få rätt. Vid den förut omtalade eldsvådan på Idal 1858 antändes Wiskaholms fabrik men tack vare de på Rydins initiativ inrättade goda eldsläckningsanstalterna så släcktes elden innan fabriken lidit någon nämnvärd skada. Men år 1859 under ett pågående arbete uppstod en eldsvåda i fabriken kardrum (ruggrum i stora huset). Även nu släcktes snart elden men tillbudet gav på grund av att fabriken var brandförsäkrad i det engelska assurancesbolaget Providence för 75,000 rdr rmt. Anledningen till en noggrann polisundersökning rörande eldens uppkomst.

Det kommer en ytterligare del av Wiskaholm på onsdag.